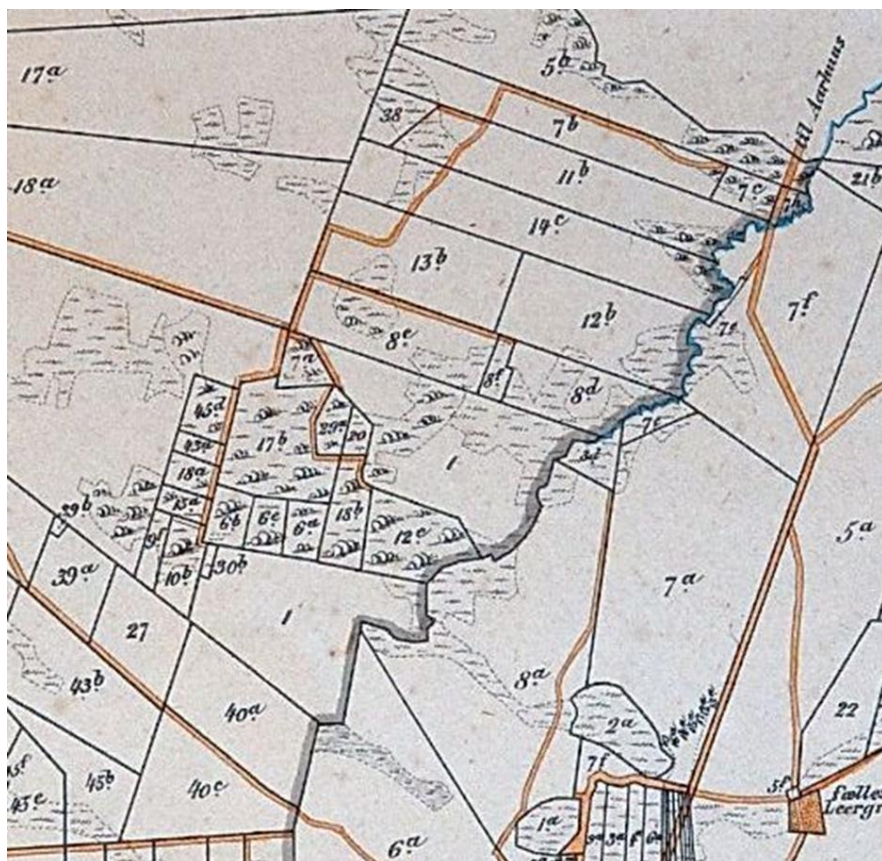

Lyseng

Fra eng til idrætscenter

Matrikelkort fra 1840

Ved udskiftningen i 1773 fik flere gårde små lodder i Lyseng, så gården havde mulighed for at få hø, få kvæg på græs eller måske grave tørv.

Gården med matrikel 17a (Østergård) fik den største del.

Nederst til venstre ses Nordlige Bjergevej og Bushøjvej.

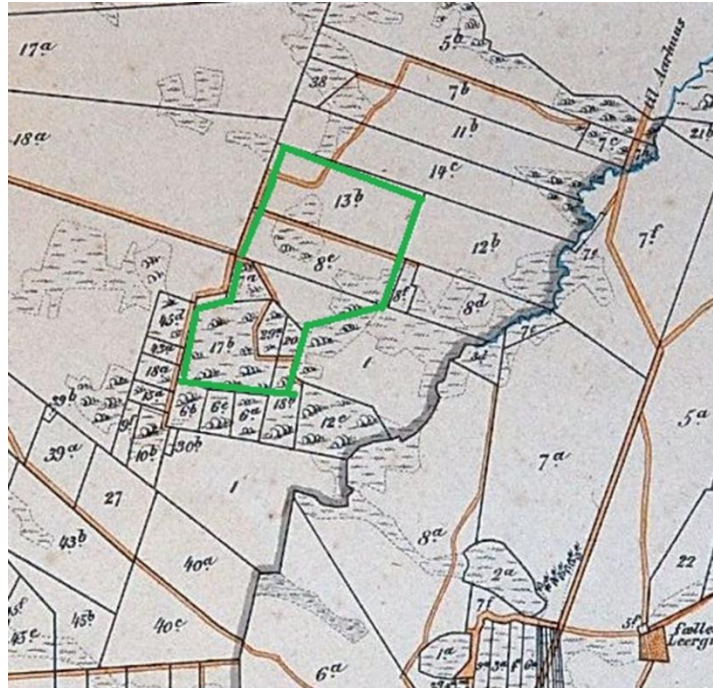
Oppe til venstre Hjulbjergvej, mens Elverdalsvej og L.A. Rings Vej kom langt senere. Oddervej ses til højre.

Den blå bølgede linje er grænsen mellem Holme Bys ejerlav og Skåde Bys ejerlav.

Lysenggården.

Gården er ikke en af de oprindelige 17 gårde, men er kommet ved opkøb af flere jordlodder, bl.a. matrikel nr. 17b i Lyseng og jorden fra L.A. Rings Vej og op mod den senere Kragelundskole. Foruden af drive landbrug havde gården også et mindre teglværk. Leret blev hentet der, hvor nu skolens SFO ligger.

Man brændte teglstenene i en lille højovn, og det tog derfor ca. 14 dage før man kunne tage de færdige mursten, for de skulle jo først køles af.

Den grønne streg viser gårdens jorde.
Gården blev placeret nederst i 13b

Lysenggården i 1905

Gården tilhørte i 1887 Poul Jensen (kaldet Poul Vind) og hans kone Anne Marie. Desværre prøvede Poul Jensen af skaffe erstatning for en brand. Han placerede meget halm op af skorsten og fyrede heftigt, så huset brændte. Det blev opdaget, og Poul Jensen var faktisk lettet, for han havde det meget dårligt med det skete. "Skrigene fra grisene var forfærdelige", sagde han.

Gården blev dog genopbygget, og på stuehuset var der i gavlen en tavle med teksten: "Rejst efter Branden den 16. juni 1887."

Anne Marie solgte gården i 1889 til en slægtning, maskinarbejder Carl Caspersen.

Carls Caspersen med familie i 1918

Maleri af Lysenggården, malet af Vilhelm Hansen

Man er ved at køre hø ind i laden og stuehuset ses bagerst. Vejen hed på den tid Kongevejen, fordi den gik kod Marselisborg Slot, og nok også fordi kong Chr. D. X ofte red den vej. Markerne på bakken i baggrunde ligger op mod Bushøjvej. Elverdalsvej var endnu ikke lavet.

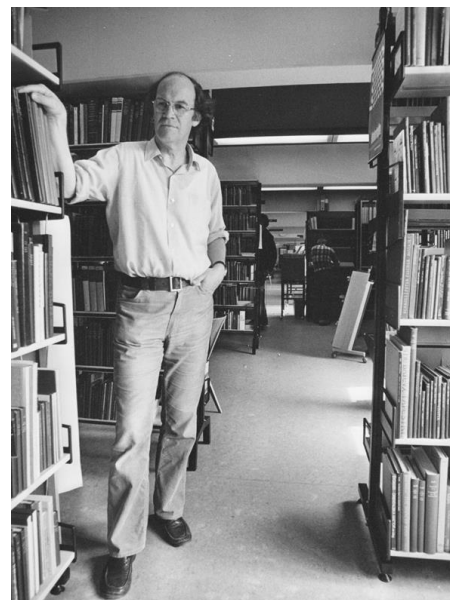
Gården, men ikke stuehuset brændte også i 1943, årsag er ukendt

Der blev straks efter branden bygget en ny hestestald. Da kommunen overtog ejendommen i 1960-erne, blev stalden bygget om til bibliotek i 1964, og var der til man flyttede til et "midlertidigt" lokale på Oddervej i 1977

Biblioteket i 1967

Jørgen Thorsted

Overbibliotekar Jørgen Thorsted var en pioner i lokalhistorie. Han interviewede mange, og arkivet har flere bånd med hans samtaler med borgere i området.

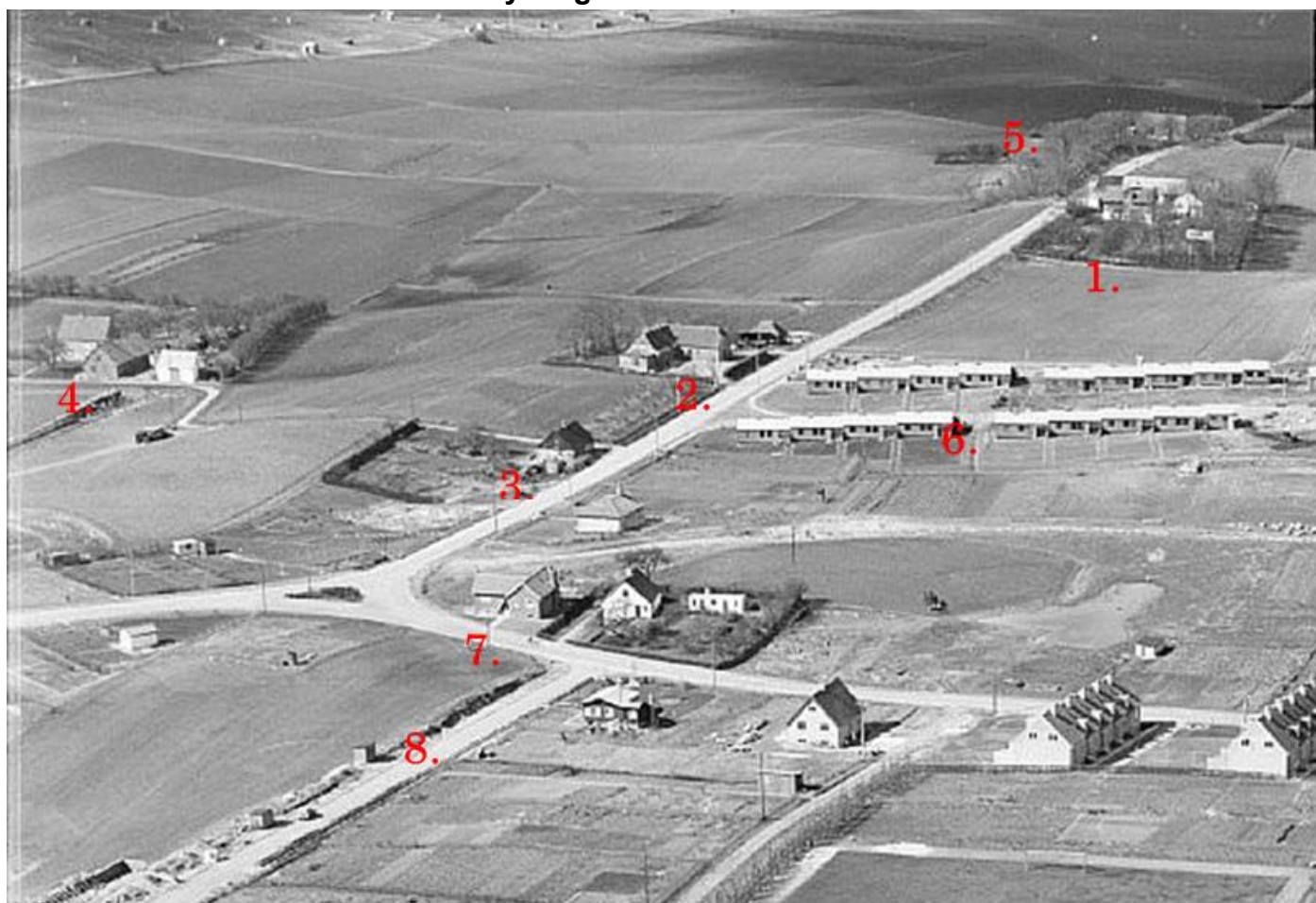
Luffoto af Lysenggården i 1972

Der var flere virksomheder på gården og der kom flere bygninger. Chr. Christensen byggede et maskinværksted, og man kan i ejendommen dokumenter se, at det har været problemer med 3 lejligheder, som dr ikke var givet tilladelse til. Fra 1956 og til 1960 havde Møllers Møbelfabrik domicil på gården. Øverst i billedet ses Spliid Pedersens oplagsplads.

For nogle år siden blev stuehuset revet ned, og man byggede en kommunal tandklinik på samme sted. I de andre lokaler er der forskellige virksomheder og en taekwondoklub.

Lysengområdet i 50-erne

Elverdalsvej, (hvis forlængelse anes), Hjulbjergvej og L.A. Rings Vej i 1950

1. Hjulbjerggården – senere tømmerhandel – nu boliger ”Holmes Have! Gården er udstykket af Holme Østergård, som ligger ved Holme Skole.
2. Laurits Rasmussens husmandssted, hvor der var rideskole.
3. Signe og Erling Rasmussens ejendom. Hun var datter fra Holme Østergård.
4. Marius Andersen ejendom. Han blev kaldt ”Fisker-Marius” – dermed antydes hvad han bl.a. har levet af.
5. 2 husmandssteder. De blev sammen med nr. 2 udstykket fra præstegården i 1925
6. Husene på Niels Bjerres Vej
7. Dette hus ligger der stadigvæk, men det hvide hus ved siden af er erstattet af en nyere villa.
8. Aagårds Vej under anlæg.

I højre hjørne anes Kragelundskolen idrætsplads. Træerne langs vejen står der endnu. Villaerne kom til at dominere området. Flere af dem startede som små huse i kolonihaverne. Når man så havde sparet op i nogle år, blev huset bygget – ofte som selvbyg.

Lyseng fotograferet fra syd mod nord

1. Erling og Signe Rasmussens hus
2. Marius Andersen hus
3. Henry Sørensens hus
4. Godsk's hus – senere Grethe Ladehofs hus
5. Stenhuset, ejet sidst af gartner H.P. Sørensen
6. Vandværk

Marius Andersens hus i 1964

Nutidig foto fra samme sted

Erlin Rasmussen og Grethe Ladehof ved huset i vinteren 1971

Grethe Ladehof var parfumer, men om hun drev forretning på stedet eller arbejdede et andet sted vides ikke. Der var rygter om, at hun havde relationer til personer, som lavede et stort pengekup i Brabrand.

Huset var foreslået som skovbørnehave, men blev revet ned.

Stenhuset i 1950

Navnet kom af, at huset var bygget i kampesten. Første optegnelse er fra 1878. Huset havde haft 4 ejere, før gartner H.P. Sørensen købte det i 1910. Det blev revet ned i 1965.

Lysengvej nr. 12 i 1947

Kendte ejere: 1889 Mikkel Mikkelsen – 1923 Alfred Andersen – 1923 Jensen Sørensen

Nr. 12 i 1971

- og nu nyrenoveret

Kragelund Teglværk i 1955

Teglværket lå oprindeligt ned ved Kragelund i Højbjerg (deraf navnet), men blev flyttet op til Oddervej i slutningen af 1900-tallet. Det blev senere en del af Forenede Teglværker sammen med Emiliedals Teglværk, som lå på den anden side af Oddervej.

Lergravene lå ned mod Lyseng. Når man om foråret, hvor man igen kunne garve ler, (frossent ler kan ikke bruges til tegl) skulle vandet pumpes væk fra gravene. Det betød at bækken, der løb derfra og gennem Elverdalen ned til Højbjerg og Varna, blev fyldt af store mængder vand.

Lysengkilen

Ideen om at bevare det ubebyggede område fra Saralyst til Oddervej opstod i starten af det nye årtusinde. I en lokalplan fra 1985 var arealet udlagt som grønt område.

Første gang det omtaler er i Fællesrådets informationsblad.

I december 2003 nedsættes en arbejdsgruppe, hvis opgave var at lave en masterplan. Denne kom til beboerhøring i april 2004, og blev efter nogle justeringer offentliggjort og sendt til amt og kommune.

I december 2005 blev de første grusstier, kaldet trampestier, indviet.

Ildsjælene her var Ole Jean Nielsen, formand for fællesrådet. Jørgen Hansen fra "De grønne Guider" og Tim Lund, som kom fra gruppen Vision 8270, som også arbejdede for Lyseng Idrætsparkes udvidelse.

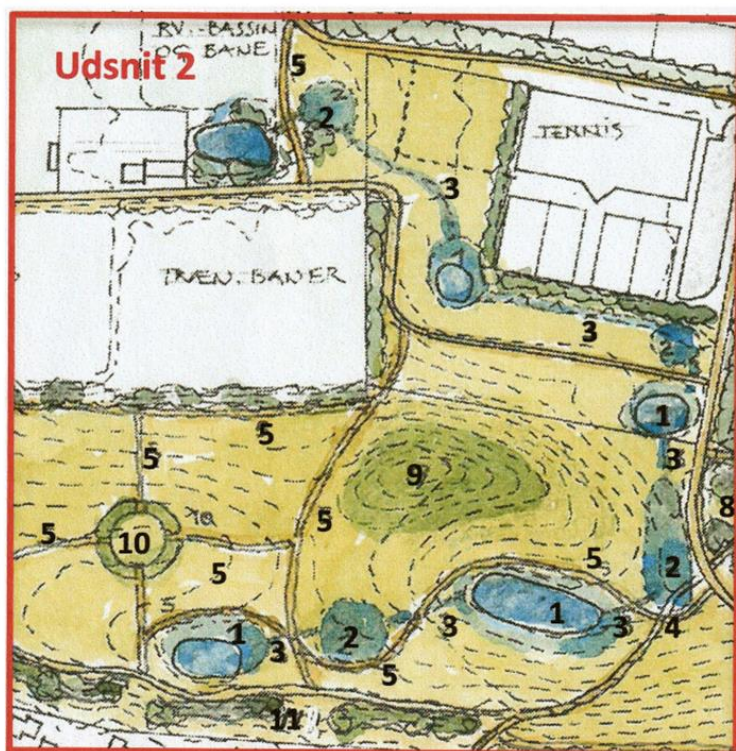
Der var mange forslag, som det fremgår af følgende liste:

Stianlæg – trampestier	200.000 kr.
Bænke, siddesten og affaldskurve	55.000 kr.
Materialer til skulptører	40.000 kr.
Skiltning	80.000 kr.
Bål- og opholdspladser	50.000 kr.
Amfiscene	60.000 kr.
Frugtlund	20.000 kr.
Hundetræningsbane	20.000 kr.
Klatrevæg	30.000 kr.
Skater- og rulleskøjtebane	100.000 kr.
Petanquebane	15.000 kr.
Basketballområde	40.000 kr.
Skovbørne – legeområde	75.000 kr.
Spejderområde	25.000 kr.
Motionsbane	20.000 kr.
Andre mindre aktivitetssteder	50.000 kr.
I alt	870.000 kr. i 2005-priser

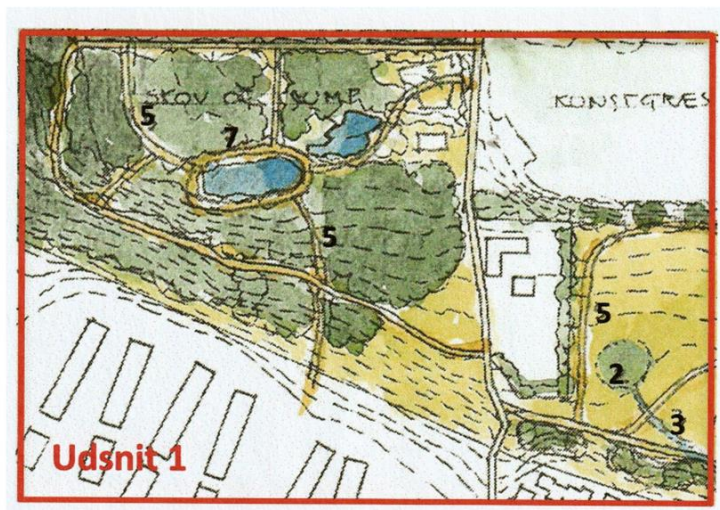
Flere af forslagene blev dog gennem tiden barberet fra!

I 2016 revurderede en arbejdsgruppe projektet og kom med flg. Forslag:

Arbejdsgruppe 2016

- 1: Damme
- 2: Bassin nedsivning
- 3: Overløb
- 4: Passage over kanal
- 5: Nye grusstier
- 8: Hundeskov
- 9: Kælkebakke overskudsjord
- 10: Mødeplads

- 2: nedsivning
- 5: nye grusstier
- 7: træbro

I området har der i flere år gået kreaturer af racen "Skotsk Højlandskvæg.

Det er Århus Kogræsser- og naturplejeforening, som ejer og passer dyrene. Det er ikke et rewindingsprojekt, som det meget omtalte på Mols. Så vidt jeg kan se får dyrene foder foruden mulighed for at græsse i et lukket område og går der ikke om vinteren. Foreningen får nogle dyrene slagtet om efteråret, og kødet fordeles mellem foreningens medlemmer.

Lyseng idrætspark

- 1936.....Kragelund Station indvies
- 1947.....Ønske om større område
- 195?..... ..Kommunen køber 6 tdr. land i Lyseng
- 1954.....Klubhuset indvies
- 1955.....Idrætsanlægget indvies

Idrætsforeningen Kragelunds medlemmer marcherer fra Kragelund Stadion til Lyseng ved indvielsen d. 27. maj 1955.

Luftfoto fra 1959

Til venstre for klubhuset ses de 2 fodboldbane og håndboldbanen. Desuden er der også en grusbane, så man kan træne om vinteren.

Bag klubhuset ses Marius Andersen ejendom og oppe i højre hjørne Laurits Rasmussens ejendom, hvor der senere kom en rideskole.

Klubhuset i 1958

Klubhuset indeholdt flere omklædningsrum og badefaciliteter til fodbold- og håndboldspillere. Desuden var der en badmintonhal, som også blev benyttet til bordtennis og gymnastik, samt en skydebane i underetagen.

Men det var en barak, som var meget utæt og kold om vinteren.

Klubhuset havde været strandpavillion på Moesgård Strand

Pavillonen blev opført af Aarhus Kommune i 1942, og driften forpagtet ud for 10 10 år. Derefter solgt i 1952 til Hedegaard til nedrivning. Holme Tranbjerg Kommune vedtog at betale Hedegaard 83.500 kr. for opførsel samme år, så sognerådet havde allerede dengang idrætsanlægget i tankerne og må allerede have købt grunden i Lyseng. Huset var utæt og kold, så et nyt var meget ønsket, allerede inden huset brændte i november 1978.

Omklædning ved svømmebad blev anvendt i stedet for. Nyt klubhus indvies 1980.

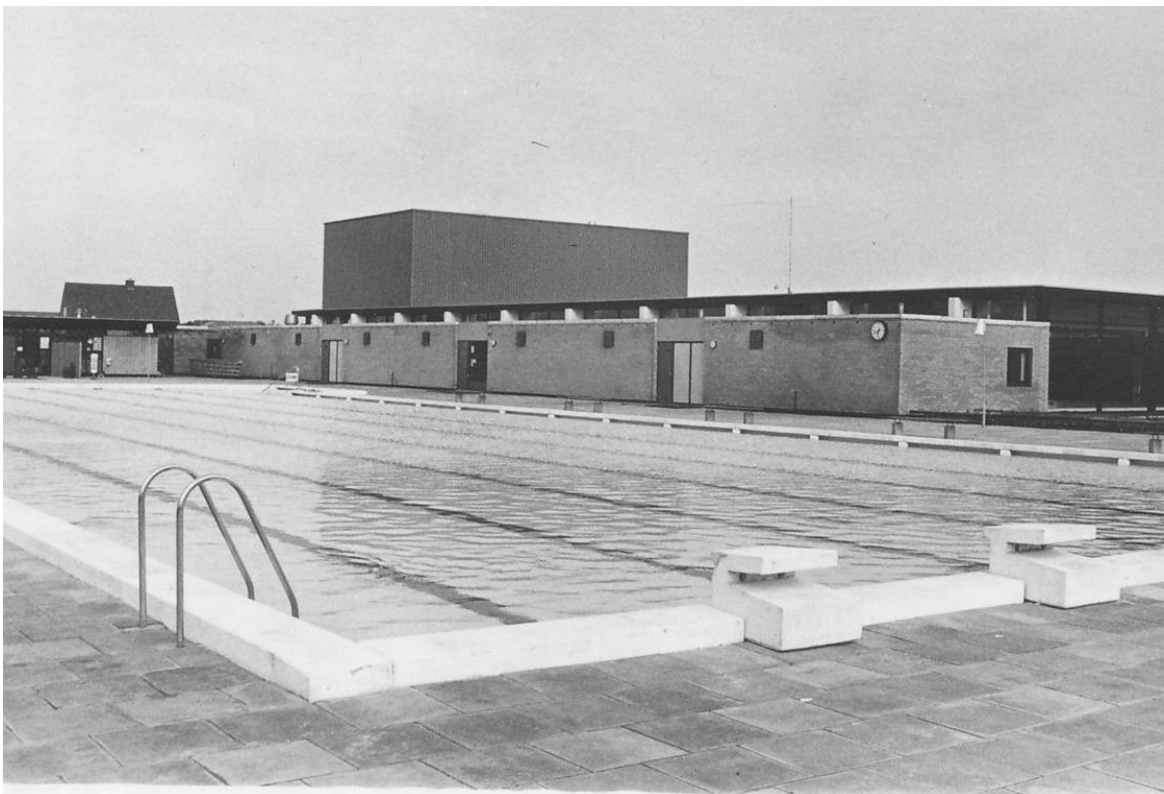
Forberedelse til udvidelsen i 1968 med svømmehal og friluftsbad, samt kælder med skydebaner under omklædningsrummet til friluftsbadet.

I baggrund ses rideskolen elever til hest.

Svømmehallen indvies den 28. september 1970

Byggeriet var sat i værk af sognerådet inden sammenlægningen med storkommunen Aarhus. Her ses Thorkild Simonsen, som dengang var rådmand for skole og fritid. Han blev senere borgmester i 1982 og var det indtil 1997.

Friluftsbadet foran svømmehallen ved indvielsen i 1970

Efter indvielsen af Lyseng Idrætspark blev de 2 lokale idrætsforeninger i Holme og Højbjerg slået sammen ved en generalforsamling d. 18. juni 1970. Holmes farve var rød og Kragelunds grøn, så man enedes om en ny farve for klubben: Orange.

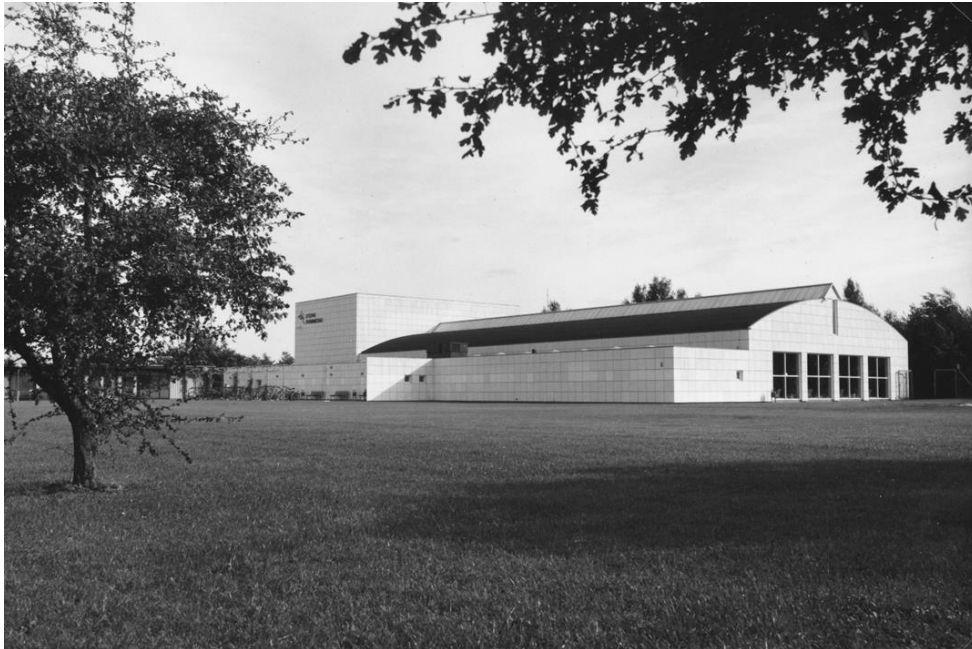

Badmintonhallen 1972

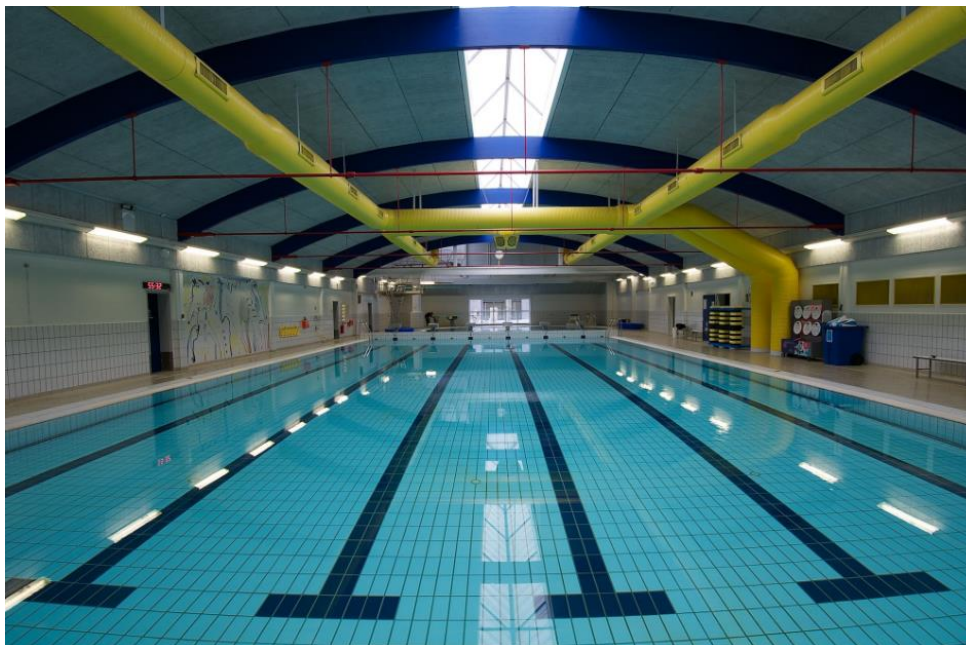
1946: Højbjerg Badmintonklub stiftes
1972: hal med 7 baner opføres
1975-76: Første mesterskab i DD, Jytte Larsen
1978: tilbygning af 2 baner
2025: Ny hal bygges

Hal- og friluftsbad var lavet i for dårlig kvalitet, så o 1990 blev friluftsbadet fjernet – eller rettere fyldt med jord, og svømmehallen fik en vældig ombygning og udvidelse.

Svømmehal efter ombygningen

Svømmehallen efter ombygningen

I 2015 - 17 kom en mindre renovering: energisikring – ventilation og vandbehandling

Halønske

2008:

Lokale kræfter ønsker hal – senere idrætscenter og Fonden "Lyseng Idrætscenter" dannes.

Fonden skal bygge, eje og drive centret

Der iværksættes en indsamling: Firma, fonde, private donorer i alt 5,2 millioner. Bl.a. ved køb af en mursten med donors navn til indmuring i byggeriet. Desuden bliver der i hallen en tavle med navnene på de større donorer. Kommunen giver samme beløb. Resten finansieres ved et lån: 22 mill. fra Kommunekredit.

Byråd godkender projektet i juni 2009, og byggeriet starter og slutes med rejsegilde i februar 2010.

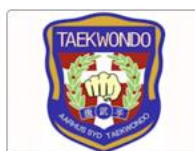
Byggeriet i 2010

Indvielsen d. 18. september 2010

Foruden selve idrætshallen med omklædning var der også cafeteria, fitness. Kontorer og møderum.

Foreninger i Lyseng Idrætscenter

Lys1

Højbjerg Bibliotek var jo blevet flyttet til "midlertidig" fra L.A. Rings Vej til Oddervej. Der har sidenhen været mange forslag om en anden placering. Bl.a. på Kragelund, som var ophørt med at være hotel.

Et privat firma ansøgte om tilladelse til at bygge et Højbjerg Center, der hvor den gamle HMF-fabrik havde ligget, og hvor der var forretninger bl.a. Alexandra Blomster. Her skulle der være boliger, en tankstation, forretninger og en McDonalds – og et bibliotek med borgerservice.

Der var dog så stor modstand, at rådmanden stoppede projektet.

Herefter opstod ideen om at placere biblioteket i Lyseng.

Her er en liste over forløbet:

2014: Forslag "Højbjerg Plads" m. bl.a. Bibliotek

2015: Kulturudvalget stopper pga. protester

2015: Kommune, fællesråd & fonden undersøger muligheder for bibliotek m.v.

2016: Fond og foreninger enige. Børnehave kommer med i projektet

2016: Navnekonkurrence -> Lys1

2017 Vision og Salling Fonden donerer 10 mill.

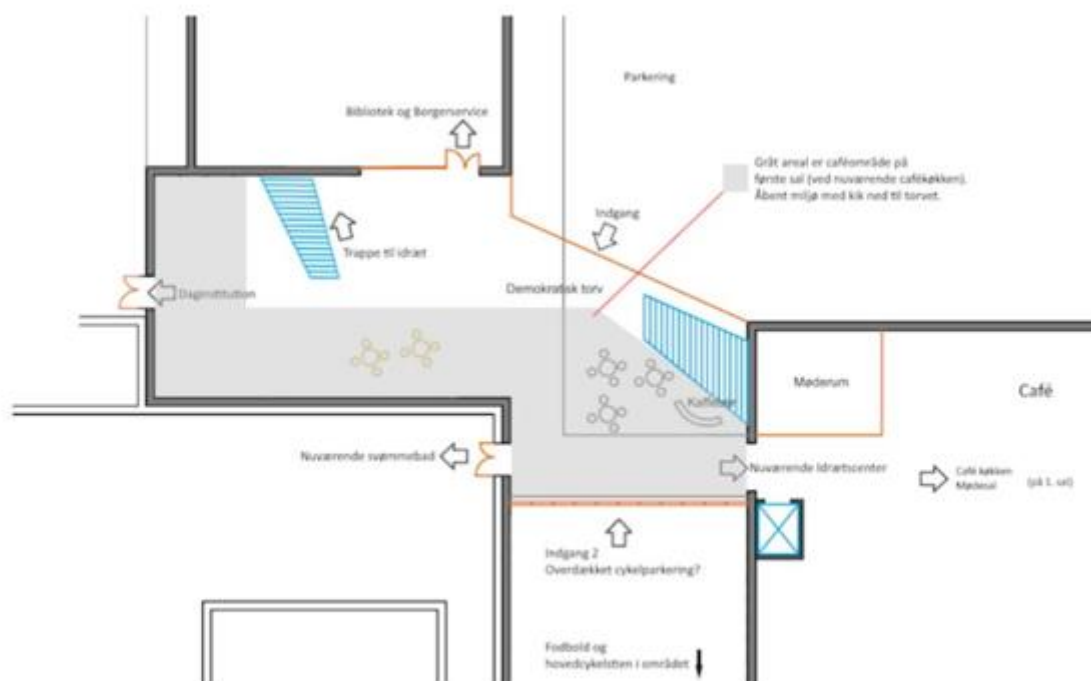
2018-19: arbejdsgrupper

2020: Byrådet bevilliger 10 mill. Til LYS1

"Corona-pause"

2024: Byrådet giver anlægsbevilling – børnehaven kommer ikke med

2024: Badmintonhallen skal udvides

Projektskitse

Projektet ide er at binde idræts- og svømmehal sammen med en fælles indgang gennem et område, kaldet "Demokratisk Torv" med bibliotek, lokalhistorisk arkiv og flere idrætslokaler.

Projektet forventes afsluttet i 2028.